

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1905 június 25.

10. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 39. Irodalomtörténeti kérdés: Lessing: «Böles Náthán». Képrejtvény: Csak azt bírjuk, miről, ha kell, le tudunk mondani.

Helyesen fejtették meg: Ferderbeck Artur, Kalenda Loránd, Kalisch fivérek, Német Miksa, Páll György, Ungár Sándor, Eckerdt Elek, Adler Lajos, Kiss Ferenc, Jancsó István, Bakos Jenő, Apor Károly, Schwarz A. Zs., Rebenshaft Károly, Witz Mór, Zsoldos Károly, Petrások József, Boros Pál, Tauszig Sándor, Thury Jenő, Karvaly Kálmán, Radó István, Pápe Lajos, Schletter Ödön.

A kitűzött könyvjutalmat (Baksay Sándor: Szerindák) Német Miksa pozsonyi előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

N. M. (Dunaszerdahely). Nem közölhető. — J. L. (Pancsova). Az a munka a «Magyar Génius» című havi folyóirat 1894-diki évfolyamában jelent meg. A kéziratot Gyulai Pál találta meg; Jókai már azt hitte, hogy ez a műve, mely eredetileg pályázatra készült, elveszett. — F. G. (Szolnok). A zenetanári oklevél elnyerhetőségéhez megkívánható képzettség megszerzhető az országos zeneakadémián, illetve tanárképzőjén, amely egyelőre csak a zongora-tanszakot öleli fel. A vizsgálatra bocsátás engedelmé feltételezi a zeneakadémia zongora-tanszakának elvégzését. Amennyiben a jelölt nem az akadémián, hanem más zenei intézetben, vagy magántanulás útján szerezte meg készültségét, előbb a zeneakadémiai tanfolyam zongora-tanszakának négy osztályából, valamint a zeneakadémiai tanárképző első osztályában előadott vers- és költészetből a zeneakadémián köteles vizsgálatot tenni, még pedig előzetes miniszteri engedelem alapján. — V. N. (Újpest). Az a fiatal ember, akinek nincs érettségi bizonyítványa, a hadtestparancsnokság előtt tehet önkéntességre képesítő vizsgálatot. A vizsgálat tárgyai: a) Két tetszés szerint választott nyelv a következő hét nyelv közül: magyar, német, szerb, román, latin, francia, angol. b) Földrajz. c) Történelem. d) Természettudomány. e) Természettan. f) Vegytan. g) Mennyiségtan. Ilyen képesítő-vizsgálatot a hadtestparancsnokság székhelyén minden hónapban tartanak. A vizsgáló-bizottságnak három polgári és három katonai tagja van. A hadtestparancsnoksághoz intézett folyamodás mellékletei: keresztlevele s a hatóság által kiállított erkölcsi és személyazonossági bizonyítvány, valamint az adóhivatal nyugtatója arról a huszonnégy koronáról, melyet a jelölt vizsgálati díj gyanánt az adóhivatalnál előre köteles letenni. — K. L. (Török-Szent-Miklós).

A filológia magában foglalja az irodalomtörténetet, nyelvészetet, művelődéstörténetet, jogot s mindazt, ami egy nép szellemi fejlődésére vonatkozik. — P. V. (Rákospalota). 1. Akinek a latin írásbelije nem sikerült, az csak egy év múlva tehet érettségi vizsgálatot. 2. Rontó Pál mintái, mint Széchy Károly Gvadányiról szóló művében írja, valószínűleg Erdei Pál és Vlkolinczi György nevű katonaberekek voltak. A «Peleskei nótárius»-ban Gvadányi Beesky Györgyöt teszi nevétségessé. 3. Herder 1744-ben született, meghalt 1803-ban; amit ő népies költészetnek vélt, annak manapság nemzeti költészet a neve. 4. A kiadóhivatal a hiányzó számokat már elküldte; reméljük, már megkapta.

Ne vegyetek mást, mint

Nemzeti rajzeszközt.

Kapható minden papír- és könyvkereskedésben. 10954

MAGYAR BÉLYEGGYÜJTŐ

rendkívül érdekes tartalommal bíró bélyeggyűjtés, sok illusztrációval. BUDAPEST, IV. ker., Vámház-körút 12. szám. Mutatványszám ingyen.

Epp most jelent meg!

Mátyás király birodalma és Magyarország jövője.

Írta: BEKSICS GUSZTÁV.

Ára 4 Korona.

A MAGYAR NEMZET fényes multjának egy korszakát mutatja be a kiváló publicista e munkájában. A szemünk előtt lebegő politikai aktualitásnak önkénytelen történeti háttérrel képezi, amennyiben a fejtegetések Magyarország történeti momentumain kívül, főleg azon négyszázados evolúciót tartalmazzák, mely Mátyás királynál kezdődve, de különösen I. Ferdinánd trónraléptétől végbement és mely, mert a népek s államok evolúciójában megállás nincs, folytatódik a jövőre is.

A magyar nemzet és állam fejlődésének és végleges megszilárdulásának kérdését a szerző e munkájában történeti alapra tekintette. Bebizonyítja a történeti magyar államnak sokak által kétségbe vont nemzeti jellegét.

Kapható:

LAMPÉL R. könyvkereskedése

(WODIANER F. ÉS FIAI) részvenytársaságnál,

Budapest, VI., Andrassy-út 21. sz.

és minden könyvkereskedésben.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELKLŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

JÓZSEF FŐHERCEG FIUMEI KERTJÉBEN.

JÓZSEF FŐHERCEG.

A magyar nemzetet s vele együtt az uralkodó családot is mély gyászba borította József főherceg halála. A csapás nem sújtott le váratlanul, mindannyian tudtuk, hogy a legmagyarabb főhercegnek már annyi napja sincsen hátra, mint

játszott az alsuthi paraszt fiúkkal s a gyermeki játékos kedv közvetlensége betöltötte azt a nagy űrt, mely a főhercegi sarjakat játszótársaiktól elválasztotta. S mint magyar huszár lépett katonai hivatása terére: tizenkét éves korában az atyjáról elnevezett nádor-huszárezredben lett hadapród. A jász-kun huszárok közt még inkább

Koller utóai 1896. évi fényképe után.

JÓZSEF FŐHERCEG.

ahány évvel megáldotta a Teremtő. S mégis alig-alig tudunk belenyugodni a kérlelhetetlen sors keserű rendelkezésébe. A nemzet ott könnyezett koporsójánál s emléket örökkön-örökké szívébe fogja zárni.

József főherceg 1833 március 2-án Pozsonyban született; gyermekora teljesen Alsuthon és Budán telt le. Nevelkedéséről általánosan ismeretes, mily magyaros irányú volt; «Palatinus Jóska», bátyjával, «Palatinus Pistával» együtt

megerősödtek benne a kora gyermekiségében magába szívott magyaros vonások. Magyar vidéken maradt később is, midőn őrnagyi ranggal a 3-ik dragonyos ezredbe lépett át. Ez az ezred Félégyházán és Kecskevényen állomásozott s e vidéken ma is akadnak még idős emberek, akik emlékeznek a nyájas, délceg őrnagyra, kinek jóízű magyar beszéde e szomorú időkben — az ötvenes években — táplálhatta a jobb jövő reményét. Fényesnek indult katonai pályájának

kötelességei megkivánták, hogy a gyalogsági szolgálatban is kiképezze magát s ezért 1854-ben áthelyeztetett a 60-ik számú Váza-gyalogezredhez, ahol csakhamar alezredes, majd ezredes lett s a 37-ik gyalogezred tulajdonosa, mely ezred ma is az ő nevét viseli. 1860-ban vezérőrnagy és dandárparancsnok lett s így szélesebb hatáskörében mind több alkalma nyílt katonai tehetőségét kipróbálni.

Csakhamar megállotta a haretér tüzet is. Az 1866-iki háborúban tanúsított vitéz magatartásáért a háború lezajlása után a katonai érdemkeresztel tüntette ki a király és még ugyanabban az évben altábornaggyá nevezte ki s a Linzben állomásozó gyaloghadosztály élére állította. A hadseregben ezután beállott gyökeres változás, a vérendszernak az általános hadkötelezettségen alapuló újjászervezése munkájában is részt vett József főherceg, csakhamar azonban, a kiegyezés megkötése után, új s a magyar nemzetre nézve nagy jelentőségű fordulatot vett pályája.

A magyar honvédség megalakulásakor keresve se lehetett volna az új intézmény élére alkalmasabb, a siker biztosítékait inkább magában viselő vezetőt állítani, mint József főherceget. Katonai tapasztalatai, hadvezéri hírneve épp oly hivatottan mutatták erre, mint magyar érzelmei s a nemzet részéről feléje forduló bizalom. Kinevezését, mely 1868 december 5-én történt, hazaszerte általános örömmel és lelkesedéssel fogadták.

József főherceg akkor férfiereje teljességében állott: 35 éves volt. Egész becsvágyával és kötelességtudásával állott a számára kijelölt cél szolgálatába. A honvédség akkor még csak a törvényben volt meg, neki kellett a valóságban is megteremtene. Feladata elé igen nagy nehézségek tornyosultak: meg kellett találni azt az irányt, amely felé a honvédség fejlődését vezetni kell, a csapatokat alkalmas tisztekkel kellett ellátni, gondoskodni ezek szolgálati viszonyainak szabályozásáról, megteremtene köztük az egységes, bajtársi szellemet, rendezni a honvédség és a közös hadsereg közötti viszonyt, kiválogatni a rendelkezésre álló erőkből a legalkalmasabb munkatársakat. Szóval: a nehéz feladatok hosszú sorát kellett erős munkával, szakképzettséggel, tapintattal megoldani.

A nagy munka nem maradt gyümölcstelen: a honvédség szép fejlődésnek indult, ami a nemzet áldozatkészsége s a munkatársak buz-

galma mellett első sorban József főhercegnek köszönhető.

Munkásságának hatása meglátszott már kezdetől fogva. Szervezése után három évre, 1871-ben nyílt a honvédségnek először alkalma a legfőbb hadúr színe előtt bemutatni rövid idő alatt való haladását s azóta résztvett a közös hadsereggel együtt a nagy hadgyakorlatok mind-egyikében, évről-évre tanúságot nyújtva öröndetes fejlődésének, több ízben külföldi uralkodók

A bécsi hitbizományi könyvtárban levő 1864. évi metszet.

JÓZSEF FŐHERCEG.

előtt is. József főherceg a csaknem 200,000 főre rugó honvédsereg majd minden tisztjét személyesen ismerte, és e nagy család minden tagja iránt igazán atyai gondoskodással viseltetett.

A katonai világ két ízben nagy ünnepekkel tisztelte meg József főherceget. Először 1893-ban, a honvédség fennállásának 25-ik évfordulóján, másodszer 1898-ban, tényleges katonai szolgálatának 50 éves jubileuma alkalmából.

József főherceg nemcsak katona volt. Fontos társadalmi mozgalmak élén állott, figyelemmel

kisért és behatóan támogatott minden a közjóra irányuló törekvést. Ismeretes a *tűzoltóság* ügye iránti meleg érdeklődése, melynek e nagy gazdasági és társadalmi fontosságú ügy oly sokat köszönhet. Terjedelmes birtokainak mintaszerű kezelésével példát nyújtott a magyar *mezőgazdáknak*. Az országos *iparegyesület* munkásságában, mint fővédnök élénk részt vett; 1893-ban,

JÓZSEF FŐHERCEG SZÜLŐHÁZA POZSONYBAN.

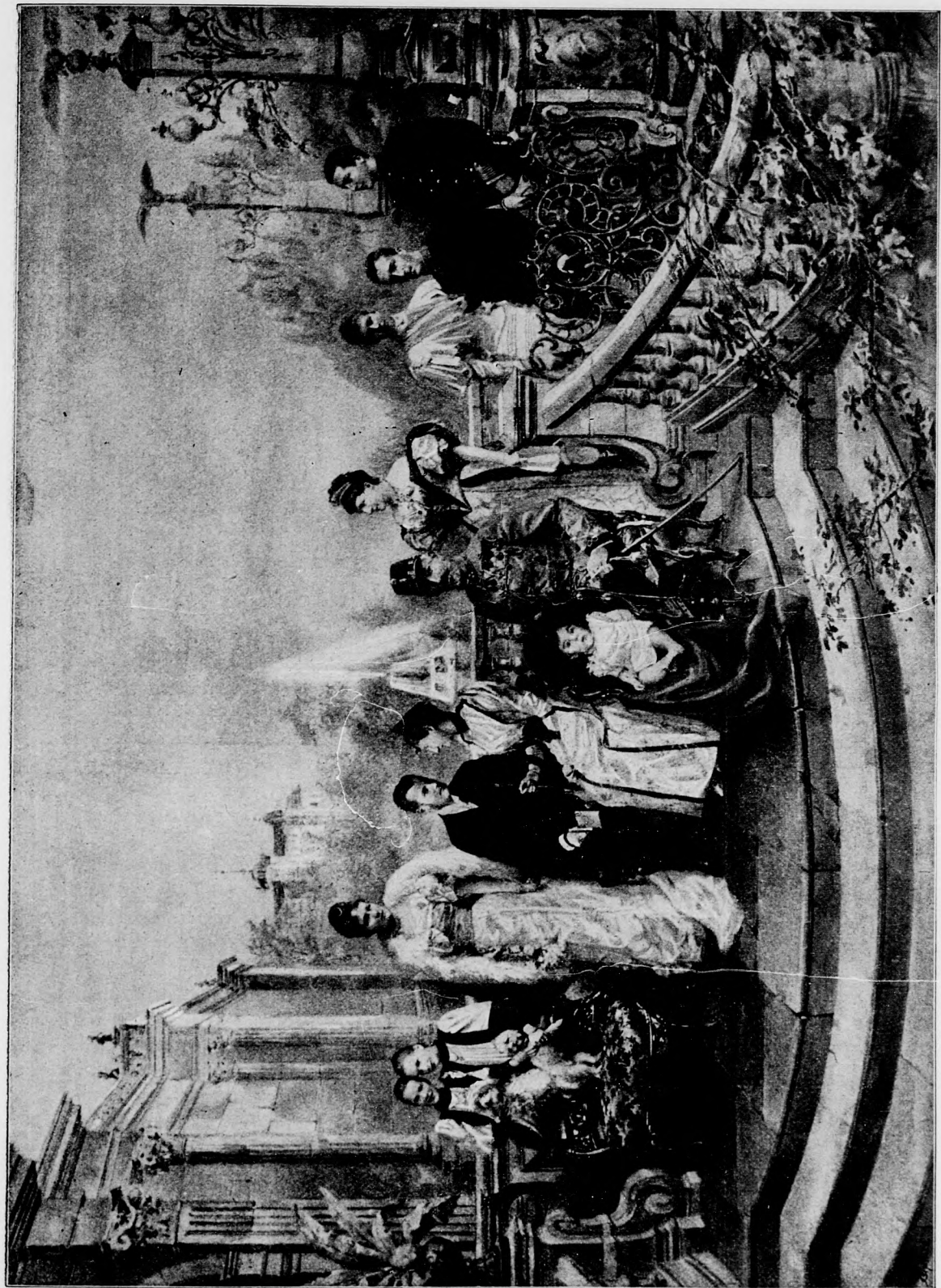
az egyesület 50 éves jubileumakor nagyhatású beszédet is mondott a magyar ipar fejlesztéséről. Számos jótékonyági intézmény létesítésében működött közre mint pártfogó, sőt mint kezdeményező is.

Így neki köszönhető a cirkvenicai *«László főherceg otthon»* alapítása, mely mint beteg gyermekek üdülőhelye áldásos hivatást tölt be. Ugyancsak Cirkvenicában egyik villáját átengedte *honvédtisztek gyógyító és üdülőhelyéül*. A budapesti *poliklinika*-egyesületnek s a *tüdővészgyógyító szanatorium*-egyesületnek is ő volt a védnöke.

A természet iránti szeretete arra ösztönözte, hogy mélyebben is behatoljon titkaiba s ily úton alapos *természettudományi*, különösen növény-tani ismeretekre tett szert, a miről az alesuthi kert flóráját tárgyaló kiadványa is tanúskodik. A *cigány nyelvben* és etnográfiában szakképzettség és irodalmi munkássága nagyban felülhaladta a nagyúri kedvtelés dilettáns mértékét.

Cigány nyelvtanával s egyéb e körbe vágó részint önállóan, részint magyar és külföldi folyóiratokban megjelent munkáival európai hírű tudós szakemberként lett ismeretessé a tudományos világ előtt. Méltán választhatta tiszteletbeli tagjává a Magyar Tudományos Akadémia, tiszteletbeli doktorává mind a két magyar egyetem.

Budapest főváros is igen sokat köszönhet neki, amiért a Margit-szigetet nagy áldozatkészséggel párját ritkító pompás üdülőhellyé fejlesztette s részben saját költségén szárnyhíd útján összekötötte.

Erzsébet és Klárida főhercegnők.

Mária Dorottya főhercegnő.

Thurn-Taxis Albert herceg neje, Margit főhercegnő.

Thurn-Taxis Ferenc főherceg, József herceg, József főherceg unokája.

József főherceg.

Klárida főhercegnő.

Agostó hercegnő, József Ágost főherceg neje.

József Ágost főherceg.

László főherceg.

JÓZSEF FŐHERCEG ÉS CSALÁDJA. — SURELSKY 1894. ÉVI FÉNYKÉPE UTÁN.

Az ideje és ereje legnagyobb részét lefoglaló sokoldalú foglalkozás közepette, a családi életben talált pihenést és nyugalmat. E tekintetben is atyja hagyományait követte: családi életében példája volt a gondos, jó férjnek és apának. Igazi patriarkhális életet élt neje és gyermekei között, akár az alsúthi kastélyban, akár a fiumei villában. Egyszerűség, mindenki iránt való nyájas jóindulat jellemezte őt mint magánembert.

Az ilyen sokoldalú, minden törekvésében nemes embert, nemcsak mint az uralkodó család tagját gyászoljuk, hanem megsíratjuk benne a magyar művelődésnek egyik buzgó s nagytehetségű tagját is.

REGULY ANTAL ÉLETE.

Az ifjúság számára írta Jancsó Benedek. 13

Hogy Regulynak, mint magyarnak milyen kényes volt helyzete ez orosz és német tudósok körében, azt legvilágosabban megérthetjük Baer egy Toldyhoz írott későbbi levelének következő szavaiból: «Ha felszólítást adnék ki egy, a magahonfitársaitól feláldozott magyar érdekében, az idevaló szlávoknál és németeknél elég pénzt tudnék szerezni; de e hűrt nem akarom pengetni, aztán meg jogom sincs Regulynak hónapokhoz való viszonyát elrontani. Aztán meg nagy zolás is volna oly viszonyokról itélni, melyeket, mint távoliakat, nem ismerhetünk eléggé. De mégis itt valami bajnak kell lenni. Hát az országgyűlésen oly hangosan nyilatkozó nemzeti érület mellett csakugyan nem volna semmi eszköz tudományos nemzeti érdekek előmozdítására? Nincs Magyarországnak oly férfja, mint nálunk volt a dicső emlékezetű Rumanzov? Vagy azt kell hinni, hogy Magyarország főurai nem érdeklődnek a tudományos bűvárlatok iránt?»

Ezenkívül helyzete súlyossá tételéhez járult még más egyéni s a szaktudósokat annyira jellemző kicsinyes sértett hiúsági érzet is. Ugyanis Castrén versenytársát látta benne. Félte tőle az első dicsőséget, mert neki is hasonló tervei voltak. Barátai társaságában kisebbiteni kezdte Regulyt. Elmondotta, hogy Reguly kellő nyelvészeti előkészületek nélkül fogott feladatához, hiszen mikor Helsingforsban tőle finnül tanult, még csak a nyelvtan elemeiben sem volt jártas.

Sjögrén, ki különben Regulynak eddig párt-

fogója volt, nemcsak hitt Castrén szavainak, hanem igazi finn makacssággal mindvégig egyike maradt Reguly legállhatatosabb kicsinyítőinek.

E mende-mondákon kívül helyzetét még rosszabbá tették súlyos anyagi körülményei s az azokból származó folytonos pénzzavarok és a magyar Akadémia sajátságos magatartása, mely méltán azt a gondolatot kelthette fel a vele esetleg nem rokonszenvező idegenek némelyikében, hogy saját nemzetének tudósai sem biznak tehetségeiben, hogy voltaképpen senki más, mint kalandos idegen, ki a tudományt csak ürügyül használja, hogy egy idegen ország tudós és előkelő köreiben otthonossá tehesse magát.

Csak Balugyánszkyék nem kételkedtek benne. Ők ismerték a magyar ifjú becsületességével együtt a magyar vér minden erényét és hibáját is. Hogy mennyire szerették és mily nagyra becsülték, legjobban bizonyítja az az eset, hogy mikor legifjabb leányukat férjhez adták, a vőfélységgel őt tisztelték meg. E vőfélység rá nézve már csak azért is igazi kitüntetés lehetett, mert ez alkalommal oly társaságba jutott, amelyben a menyasszony násznagya a cári unokaöccse, Mihály nagyherceg volt, a vőlegényé pedig Paskievics herceg, ugyanaz a Paskievics, ki 1849-ben, tehát hat évvel később fővezére lett amaz orosz hadnak, amely előtt Görgey kénytelen volt letenni Világosnál a fegyvert.

Így élt Reguly Szent-Pétervárott folytonos tanulmány, nélkülözés, remény és aggodalom között súlyos és gyöttrő napokat, amelyeket csak nagy ritkán vidámitott fel egy-egy ilyen kellemesebb emléképi epizód.

Már majdnem belenyugodott a gondolatba, hogy hazája megfeledkezett róla, hogy az Akadémia egészen elejtette terve támogatását. Bár a látszat ezt mutatta, de a valóságban még sem volt így.

Toldy nem hagyta abban a dolgot. Megragadott minden alkalmat az ígért segedelem megadására. 1842 novemberében tartotta meg az Akadémia nagygyűlését s e nagygyűlésen az igazgatóságnál ügyét két férfiú pártolta különösen: Széchenyi István gróf és Mednyánszky Alajos báró. Közbelépésük eredménye az lett, hogy az Akadémia Reguly támogatására 1000 forintot rendelt Szent-Pétervárra küldetni, mihelyt a pénztár állapota megengedi, azért, hogy ha az udvartól remélt segítség is megadatik, legalább a vogulokat látogathassa meg és fedezve legyenek hazatérésének költségei is.

SZENTPÉTERVÁRI KÉPEK.

1. Koldusok. 2. Kereskedő szánkója. 3. Kőszőrűs. 4. Barát és apáca. 5. Rongyszedő. 6. Magánszánka. 7. Kintornás. 8. Urasági inas. 9. Targoncázás. 10. Vasúti szállító.

Miután az Akadémia pénztárában nem volt pénz s nem is lehetett biztosan tudni, hogy mikor lesz, Regulynak pedig halaszthatatlanul szükséges volt a segítség, az első 500 frtos részletet Széchenyi gróf saját zsebéből előlegezte.

Az Akadémia e határozatáról Toldy 1843 április havában értesítette Regulyt, kit ügyének e váratlan fordulata rendkívül fellelkesített. Nagy terveket szőtt, de mikor számot vetett önmagá-

val s tekintetbe vette, hogy az Akadémia segítése, melyet különben is csak két részben küldenek el, alig elégséges arra, hogy a vogulokhoz utazzék, öröme esökkenni kezdett, sőt újabb aggodalmaknak engedett helyet. Finnországi utazása s Szent-Pétervárott való két évi tartózkodása azon csekély támogatás mellett, — összesen eddig 400 frt, — melyben az Akadémiától és szüleitől részesült, súlyos adósságokba

verték, melyeket ki kell fizetnie, mielőtt Szent-Pétervárat elhagyja s így neki egy garasa sem marad, mellyel a vogulokhoz utazzék.

«Ott vagyok tehát ismét, — írja atyjának, — ahol esztendő előtt voltam, mert hiszen az Akadémia meleg részvétellel van a dolog iránt most is, mint akkor. Ez a tapasztalás nemhogy ösztönözne annál hathatósbabban folyamodni a külföldhöz, sőt inkább ellenkezően hat reám s olyan határozatlan vagyok most is, mint eddig voltam. Mert igazán szólva eddig is mások barátsága gondoskodott inkább rólam s mások próbálták ügyemet előmozdítani. Lágy-melegnek tartanak. Követségünknel azt mondják: miért nem viszem dolgomat több eréllyel? Ha saját hazám nem pártol, miért nem használom fel a részvétet, mit itten tanúsítanak irántam? Ezek az urak engem nem értenek. Aki csak kenyeret keres, annak mindegy, akárhonnán jön az. De abból, hogy hazámért akarok Szibériába utazni, következik-e, hogy más ország kedvéért is szívesen tehetem azt?»

(Folyt. köv.)

TEMPERA- ÉS VIASZFESTÉS.

A temperafestés — valószínűleg a legrégebb az összes festészeti módok között — az idők folyamán annyi változáson ment át, hogy igen helyes dolog a régi festészeti módot az újtól megkülönböztetni.

A temperafestés legrégebbi maradványai az egyiptomi művelődés enémű emlékei. Egyiptom régi templomainak falai ugyancsak sok ilyen képet őriztek meg az utókor számára. A fából való múmia-koporsók, sőt a múmiát eltakaró vászonleplek is láthatunk festményeket. Ezek a festmények azt bizonyítják, hogy az egyiptomiak már ez időtájt is sok színnel, festékkel rendelkeztek s a legtöbb tárgyat a valósághoz hiven is meg tudták festeni.

A festék összetartására a legnagyobb valószínűség szerint gummioldatot használtak, melynek az a jó tulajdonsága volt, hogy a festék igen jól tapadt a falhoz, fához vagy vászonhoz. A gummit már az ókori Egyiptomban is jól ismerték.

Némely fára vagy vászonra vetett festményből azt következtethetjük, hogy már az enyv is ismeretes volt, mint a festéket összetartó tényező. Az ókori egyiptomiak festészeti módja tehát éppen olyan, mint jelenkorunk szoba- és díszítő-festészetének eljárása.

A pompeji festmények nagy részét szintén enyves festékkel dolgozták ki.

Ezek mellett az összekötő elemek mellett nagy szerepe van a még gyakran használt tojássárgájának, méznek, a füge levének stb. De a leggyakoribb segédeszköz mégis mindig az enyv volt.

A régi olasz festők, kik műveiket még az olajfestészet feltalálása előtt alkották meg, ugyancsak ezt a módszert használták.

Sőt még az új festészeti technika feltalálása után, az olajfesték mellett a régebbi kor művészei képeiket először tempera-festékkel festették alá s csak ezekre rakták rá az olajfestéket.

A «tempera» szó olasz eredetű s e névvel jelölik mindazokat a fára vagy vászonra vetett képeket, melyek nem olajfestésűek. Szűkebb értelemben véve a tempera a pusztán enyves festésnél tökéletesebb eljárás; a temperánál az enyv és a kréta keverékével alapozott s lesimított felületet, amikor aranyozott háttérre volt szüksége a festőnek, előbb vörössel vonta be az alapot. Az aranyozás után ennek felületét achát- vagy csontszerszámmal simították le. A festéknek hígító anyaggal való összekeverését nevezték *temperare*-nak (tartóssá tenni); innen való a tempera-festés elnevezése.

A festéket ennél a módszernél csak vékony rétegben rakták fel, mert máskülönben lepattogott volna. Egybeolvadó színezés nem volt lehetséges; az árnyékolásnál pedig olyaténképpen jártak el, hogy az átmenetet finom vonalakkal, apró pontokkal rajzolták meg. A képek hatása még sem volt olyan művészi, mint azt ebből a fáradságos munkából következtetni lehetett volna. A képek igen durvák, kemények s jóval lejjebb állanak a művészi színvonal magasságánál.

Ennek a módszernek nemcsak az volt a hibája, hogy a művészi izlést nem tudták kielégíteni, hanem sok egyéb hátránya is, melyet a gyakorlat csakhamar legyőzött. A legnagyobb baj az volt, hogy a festék nedves levegőn igen könnyen lemállott. Német- és Olaszországban úgy segítettek ezen, hogy a hígító anyagot oldott gyantával vagy mézzel vegyítették; ezáltal a festék sem szárad meg oly hamar s a színek is egybeolvadóbbak lesznek.

Ha a művész teljesen elkészült művével, akkor bevonja képét firnájsszal, miáltal a festmény igen fényes lesz.

Az olajfestés óta a tempera mindinkább háttérbe szorult.

Napjaink tempera-festői oldóul a zselatint

használják, melyet ecetsavval kevernek. De arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy az ecetsav igen nagy hatást gyakorol a színekre s így még sem tanácsos ennek a módszernek a követése. De az ecetsav nem is szükséges, mivel a víz is megteszi ugyanazt a szolgálatot.

A *viaszfestés* is az ó korban gyökerezik. Valószínűleg később jött divatba, mint a tempera. Viaszfestésnek azért nevezzük ezt az eljárást, mert a festékek összetartására való eszköz: a viasz.

Ez az eljárás az *enkauszika*. De enkauszika alatt nemcsak ezt a festészeti módot értjük, hanem az ókori népeknek azt az eljárását is, a mellyel írásra való táblákat olvasztott viaszal vonták be.

A viaszfestés hívei voltak a régi görögök is. A legnevezetesebb reánk maradt festmények a Kr. u. III. századból való areképek, melyeket legújabbban Egyiptomban az El-Fajum mellett való sírokban találtak. Ezeket mind összeszedték

A GRÁF-GYŰJTEMÉNYBŐL.

A viaszfestés egyik legrégebbi módja az volt, hogy a festékeket finomra megtörték s az ilyen poros festékeket jól összekeverték felolvasztott viasszal, miáltal az egész keverék teljesen egyforma színű lett; ezt az anyagot azután festésre használták fel.

A viasszal való festés a következőképpen történt: A színes keveréket ecsettel vagy fésűs szerzőszámmal vékony rétegben fára kenték s az így felrakott viaszot izzó szénrel telt fémesszők által újból felolvasztották, miáltal a viasz a fába hatolt. A festéket a kihülés ilyenképpen állandósította a fatáblán.

s Európa minden nagyobb városában, nálunk Budapesten is bemutatják. Ennek a gyűjteménynek *Gráf-féle gyűjtemény* a neve.

A legújabb kutatások kiderítették, hogy e képek alkotói a viaszkon kívül valószínűleg más oldó anyagot is használtak, melyet a temperafestésnél is alkalmazhattak. Hogy mi volt ez az anyag, azt nem tudjuk.

Napjaink figyelme ismét a viaszfestésre irányul. A művészek ugyanis észrevették, hogy ezek a festmények sokkal tartósabbak, mint az egyéb mód szerint megalkotott képek. A festők eleget is törnek a fejüket a viaszfestés új alkalmasabb

módjának feltalálásán, de mindedig nem fedezték még fel az új eljárást. Segítőtársakra van szükségük. Ha a vegyészekkel szövetkeznek s együttesen látnak neki e nehéz feladat megfejtésének, akkor bizonyára nem sok idő múltán mi is gyönyörködhetünk az ujkori viaszfestmények remekeiben.

VILÁG URA.

Regény. Írta Verne Gyula. Fordította Gábor Andor.

A hegyi patak medre, melynek ez a völgytorok ágyául szolgált, szeszélyesen kanyargott a szikladarabok közt alá. Az esős évszakban, vagy hatalmas viharok után bizonyára erős zuhatagokat képezett. De valószínűleg pusztán az esővíz táplálta, s mert most egyetlen cseppet sem találtunk benne, ez azt bizonyította, hogy nem a Great-Eyry magasságain felbuggyanó forrásból ered.

Félórai előrehaladás után az emelkedés oly hirtelenné lett, hogy jobbra-balra kellett kanyarognunk és nagy kerülőket tennünk. A völgytorok járhatatlanná vált, s lábunk nem talált elégséges támaszpontot a maga számára. Fűcsomókba kellett kapaszkodnunk, térdre kúsznunk és ily körülmények közt beláttuk, hogy naplemente előtt alig érünk a csúcsra.

— Bizisten! — kiáltott Smith úr, miközben fellelékzett kissé — kezdem megérteni, miért volt olyan ritka a hegymászó a Great-Eyryn... olyan ritka, hogy egyetlenegy sem volt, tudomásom szerint...

— Annyi bizonyos — felelttem én — hogy jól meg kellett volna szenvedniök igen vékonyka eredményért... s ha nem volna különös okunk vállalkozásunk véghezvitelére...

— Már az igaz — jelentette ki Horn Harry — társam meg én, mi, akik már gyakran megmásztuk a Black-Domot, soha ennyi nehézségre nem akadtunk még.

— Ilyen nehézségekre, melyek egészen lehetlenné tehetik még utunkat — tette hozzá Bruck James.

A feladat az volt most, hogy elhatározzuk, melyik oldalon keressünk utat?

Jobbról is, balról is sűrű erdők és bozótok meredtek elénk. Oly helyet kellett keresnünk, mely a felfelé haladásra nem túlságosan meredek. Talán az erdők sűrűségén áthaladva, jobb ösvényre akadunk? S úgy legalább látjuk, merre megyünk. Semmi esetre sem szabadott megfeledkeznünk arról, hogy a Kék-hegyek keleti lejtői alig-alig járhatók, mert a hegylánc egész hosszában legalább ötven fokos szögben merednek fel.

De akárhogy álljon az ügy, legjobb volt két vezetőnk és különösen Bruck James ösztönére bízunk magunkat. Azt hiszem a derék fickó ügyességre egy majmot, mozgékonyaságra akár melyik gyikot felülmúlta volna. Szerencsétlenség-

günkre azonban sem Smith Éliás, sem magam, nem merészkedhettünk azokra a helyekre, ahová Bruck James bátran lépett.

Ami azonban engem illet: reméltem, hogy nem maradok hátra, mert már természetemnél fogva szeretem a mászkálást, különben is hozzászoktam a kemény testgyakorlathoz. Bármerre menjen Bruck James, elhatároztam, hogy követni fogom, ha néhány ugrásba kerül is. De egészen másként állt a dolog Morganton első tisztviselőjével, aki nem volt oly fiatal, oly erőteljes, mint én, ellenben nagyobb és vaskosabb termetű és kevesebb biztonsággal lépkedett a sziklákon.

Szemelláthatólag elkövetett mindent, hogy ne szakadjon el tőlünk. Néha-néha úgy szuszogott, mint egy foka, s bár szabadkozott, megállítottam, hogy kipihenje magát.

Egyszóval kitűnt, hogy a Great-Eyry megmászása több időt igényel, mint amennyit mi rászántunk. Úgy hittük, tizenegy óra előtt elérjük a sziklamedencét és legrosszabb esetben déli harangszóra már csak néhány száz lábnyira leszünk tőle.

Azonban tíz óra felé, miután ismételtelen megkísérlettük, hogy járható utakat fedezzünk fel, miután újra meg újra előmentünk és visszavertünk: egyik vezetőnk megadta a pihenésre szólító jelet. Elértük az erdős öv felső szegélyét. A ritkuló fák közül már fel lehetett látni a Great-Eyry első kiszögelléseig.

— Ördög bújjék belé! — fakadt ki Smith Éliás, hátát egy palmának vetve, aztán így verselt: — nem is volna bolondság pihenni... egy pár falat húst kivenni... megenni...

— Pihenjünk hát vagy egy órácskát? — kérdeztem tőle.

— Persze, és ha eddig tudónk meg lábunk dolgozott, hadd legyen a gyomrunknak is valami foglalatosága!

Ebben mindnyájan egyetértettünk.

Össze is kellett már kissé szedni erőnket. Azonban némi aggodalomra adott okot a látvány, melyet a hegynek ez az oldala fel, egészen a Great-Eyry medencéjéig nyújtott.

Fejünk felett olyan csupasz, meredek sziklarészlet nyúlt égnek, melyet itt *bladnak* mondanak. A síma sziklák között egyáltalán nem mutatkozott ösvény. Ez vezetőinket is nyugtalanította, s hallottam, hogy Horn Harry odaszól társának:

— Nem lesz kényelmes munka...

— Sőt tán lehetetlen... — felelte Bruck James.

A dolog boszantani kezdett.

Ha úgy kell visszatérnem, hogy el sem érhetem a Great-Eyry csúcsát, ez vállalkozásom teljes kudarcra volna! Nem is szólván kíváncsiságomról, mely így kielégítetlen maradna. S ha majd jelentkezem Ward úr előtt szégyenkezve és zavartan, igen szomorú ábrázatot vághatok!

A batyúkat felbontották s hideg húst és kenyeret ettünk. Néhány kortyot ittunk is. S befejezvé az étkezést, félóra sem telt bele, Smith úr

felkelt s kijelentette, hogy kész az utat folytatni.

Bruck James elől járt és nekünk csak követnünk kellett, arra törekedvén, hogy el ne maradjunk mögötte.

Csak lassan jutottunk feljebb. Vezetőink nem is titkolták, hogy nem tudnak mihez kezdeni és Horn Harry előre ment, hogy megnézzze, mely irány mellett döntsünk végleg.

Körülbelül húsz percig voltak távol. Visszatérve, az észak-nyugati irányt jelölte ki, s mi folytattuk utunkat. Ez oldalról meredt elénk a Black-Dome körülbelül három-négy mérföldnyi távolságban. Mint tudják, hasztalan másztuk volna meg, mert csúcsáról kitünő messzelátóval sem fűrészhetjük volna ki a Great-Eyry belsejét.

A hegymászás igen kínosan és lassan folyt, különösen a hosszú, sikamlós lejtőkön, melyeken bozótok és élősdifűvek tenyésznek nagy esomókban. Nagynehezen jutottunk kétszáz lábbal magasabbra, mikor Bruck James mély árok előtt állt meg, mely a talajt kettéválasztotta. Itt-ott néhány frissen megtépett gyökeret láttunk, letört ágakat, mintha valamely áradat zuhogott volna alá a hegynek ez oldalán.

— Erre kellett mennie annak a hatalmas szikladarabnak, mely levált a Great-Eyryről — szólt Bruck James.

— Bizonyára — felelt Smith úr — s a legokosabb, amit tehetünk, az, hogy követjük az utat, melyet estében szakított magának.

Csakugyan ezt az utat választottuk s kitűnt, hogy helyesen cselekedtünk. Lábunk megtámaszkodhatott a szikla által ütött résekben. Könnyebben haladhattunk fölfelé, csaknem egyenes vonalban, úgy hogy feltizenkettőkor a *blad* felső szegélyére értünk.

Előttünk, néhány száz lépésnyire csupán, de körülbelül száz láb magasságban, már azok a falak emelkedtek, melyek a Great-Eyry párkányát alkották.

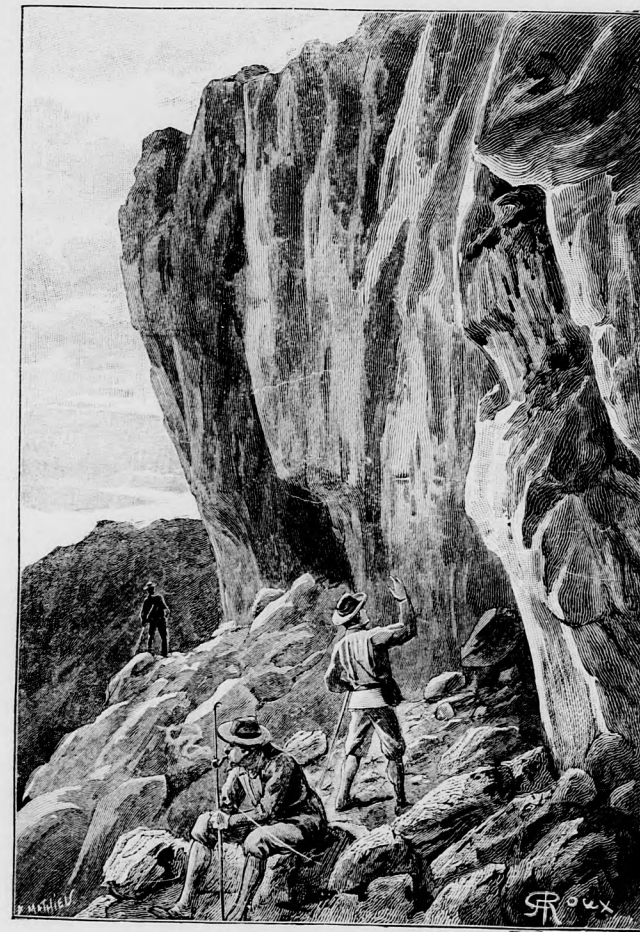
Erről az oldalról ez a szirtkeret igen szeszélyes alakot mutatott: kúpokat, ékeket, többek közt egy sziklát, mely hatalmas, szárnyait repülésre kiterjesztő sashoz hasonlított, mintha az egekbe akarna felszállani. Úgy látszott, hogy keleti felén ezt a szikla-övet csakugyan lehetetlen megmászni.

— Pihenjünk kissé — indítványozta Smith úr — aztán majd meglátjuk: feljuthatunk-e a Great-Eyryre...

— A szikladarabnak — jegyezte meg Horn Harry — minden esetre innen valahonnan kellett leválnia, s mégis semmi rés nem látszik a szirt-övek ezen a részén...

Valóban így volt, ámbar bizonyos, hogy a szikla a *bladnak* ez oldaláról gördült alá.

Tíz pernyi pihenő után a két vezető fölkelt s egy elég csúszós meredeket megmászva, elértük a fensík szélét. Egyéb most már nem volt hátra, mint áthaladni ezen a csikon, melyből középen, mint egy kosár falai, körülbelül ötven lábnyi magasságra hajoltak ki és felfelé a medencét képező sziklák.

PIHENŐ A «BLAD» ALATT.

Szemlélődésünk eredménye az volt, hogy még elegendő magasságú létrával sem lehetséges az öv felső párkányát elérni.

A Great-Eyry valósággal fantasztikus alakban meredt elém s ha sárkányok, ördögök és egyéb hitregebeli szörnyetegek népesítették volna be, hogy őrizték, ez sem lepett volna meg túlságosan.

Közben azonban folytattuk utunkat a körfal körül, melynek megalkotásával a természet mintha emberi munkát végzett volna, annyira szabályosnak mutatkozott. És sehol félbe nem szakadt a falazat, sehol egyetlen rés két szikla közt, melyen

át lehetne bujni! Köröskörül a kifelé hajló meredek, melyre feljutni lehetetlen!

Miután egy órahosszat jártunk körben a fensíkon, visszaértünk kiindulási pontunkra, ahol legutóbb megpihentünk a *blad* megmászása után.

Nem titkolhattam bosszúságomat útnak eredménytelensége fölött s úgy láttam, Smith úr is épp oly dühös volt, mint én.

— Ördög-pokol! — kiáltotta, — hát nem tudjuk meg, mi van ennek az átkozott Great-Eyrynek a gyomrában! Hogy tűzhányó-e?

— Akár tűzhányó, akár nem, — jegyeztem én meg, — bizonyos, hogy semmi gyanús zajt nem hallat, sem füst, sem láng nem csap ki belőle, semmi sem mutat egy közeli kitörésre!

S valóban mély csend uralkodott a párkányzaton kívül is, belül is. Tüzes gőzök nem szálltak fel, a fellegeken, melyeket a keleti szél a hegy felett áthajtott, semmi fény nem tükrözőtt. A talaj épp oly nyugodt volt, mint a levegő. Sem földalatti moraj, sem rázkódások nem háborgatták a nyugalmat lábunk alatt. A nagy magasságok tökéletes csendje vett körül bennünket.

Nem szabad elfelednem megmondani, hogy a Great-Eyry medencéjének kerülete körülbelül ezeregy-ezerkétszáz lábra rúghatott, amit abból az időből ítéltünk meg, melyre megkerüléséhez szükségünk volt, leszámítva a keskeny fensíkon való haladás nehézségeit.

Hogy a medence belső területe mily nagy lehet, miként becsülhettük volna meg azt, hiszen nem tudhatuk, milyen vastagok a környező sziklafalak.

Magától értetődik, hogy az egész táj elhagyott volt, ami alatt azt értem, hogy sem eleven, sem holt teremtmény nem mutatkozott, néhány nagy ragadozó madarat kivéve, melyek a Great-Eyry felett lebegtek.

Zsebóráink három órát mutattak és Smith úr bosszús hangon így szólt:

— Ha estig maradunk is itt, többet ki nem szaglászhatunk! Indulnunk kell, Strock úr, ha még az éj leszállta előtt Pleasant-Gardenbe akarunk érn.

S mert nem feleltem szavára s nem mozdultam a helyről, melyen álltam, mellém lépett:

— Miért nem szól, Strock úr? Nem hallotta talán, mit mondtam?

Valóban igen kinos volt rám nézve, távozni onnan s visszatérni anélkül, hogy megbízatásomnak eleget tettem volna.

S éreztem, hogy növekszik megcsalatozott kíváncsiságom a továbbfűrkészés vágyával egyetemben.

De mit volt mit tennem? Megfűrhattam-e ezt a vastag szirfalat, feljuthattam-e rá?

Bele kellett nyugodnom Smith úr indítványába s miután még egy utolsó pillantást vettem a Great-Eyryre, követtem társaimat, akik már lefelé haladtak a *blad* meredekén.

Útnak lefelé minden különös nehézség vagy

fáradalom nélkül ment végbe. Még öt óra előtt magunk mögött hagytuk a hegység utolsó nyúlványait s a wildoni majoros már várt reánk ebédlőjében, ahol frissítő ételt-italt készített ki számunkra.

— Tebát nem hatolhattak a hegy belsejébe? — kérdezte tőlünk.

— Nem, — felelt Smith úr — s végre még azt kell hinnem, hogy a Great-Eyry, a nagy medence, csak a környék derék lakóinak képzeletében létezik.

Este félkilenckor kocsink a pleasant-gardeni bíró háza előtt állt meg. Ott töltöttük az éjszakát.

És míg hasztalan lestem-vártam az álmod, azt kérdeztem magamtól, nem lenne-e jobb néhány napig a községben maradnom s újabb kísérletet szervezmem a hegy megmászására? De vajjon több eredménnyel járna-e az, mint az első?

Legokosabb volt visszatérni Washingtonba s tanácskozni Ward úrral. S másnap reggel csakugyan kifizetvén két vezetőmet, búcsút vettem Smith úrtól és a pályaudvarra hajtottam, ahonnan Raleigh felé indult a gyorsvonat.

IV.

Az Automobil-Klubb versenye.

Lehull-e a lepel a Great-Eyry rejtelméről, valamely előre nem látható véletlen folytán? Ez a jövő titka volt. Fontos-e, hogy ez megtörténjen? Kétségkívül az, mert Észak-Karolina lakóinak biztonsága is ettől függött talán.

Bármiként álljon a dolog, tény, hogy Washingtonba való visszatérésem után tizennégy nappal a közfigyelmet ismét a legnagyobb mértékben lekötve tartotta egy egészen másfajta eset. Ez az eset épp oly rejtelmes maradt, mint azok a tünemények, melyeknek a Great-Eyry volt színterük.

Május közepe táján Pennsylvania újságai tudatára adták olvasóiknak az említett esetet, mely az állam több táján is megismétlődött.

Egy idő óta a Philadelphia körül szétszágárzó úton valami rendkívüli jármű közlekedett, melynek sem alakját, sem természetét föl nem ismerhették, sőt méreteit sem, — oly sebességgel vágatott. Hogy automobil, abban senki sem kételkedett. De hogy mily motor hajtotta, azt csak többé-kevésbé elfogadható hozzászólásokkal találgatták s ha a nép képzelete ilyen dolgokba avatkozik, lehetetlen határt szabni neki.

Akkor még a legtökéletesebb automobilon — bármily rendszerűek, akár gőz, akár petroleum, akár alkohol vagy elektromos hajtóerővel — nem tettek meg óránként százhatvan kilométernél többet, vagyis körülbelül két mérföldet percenként s Amerika és Európa legjobb vonalai sem voltak képesek e sebességet megadni expresszseiknek vagy gyorsvonataiknak.

De az említett jármű okvetlenül felülmúlta ezt a gyorsaságot.

Felesleges hozzátennünk, hogy ez igen-igen veszedelmes volt az úton közlekedő egyéb kocsikra és a gyalog járókra. E rohanó tömeg villám gyanánt jött, annyira kiszorítva helyéből a levegőt, hogy az út szélén álló fák ágai rescesegve törtek le, megvadította a mezőkön legelő állatokat, szétriasztotta a madarakat, melyek nem tudtak volna ellentállni az útja nyomán keletkező hatalmas porforgatagnak.

És — érdekes részlet ez, melyre az újságok különösen felhívták a közönség figyelmét — az utak kövezetét alig rongálta a jármű kereke, mely nem hagyott oly vágást maga után, mint a terhes szekerek szoktak. Alighogy keréktalpának könnyű lenyomatát lehetett látni.

«Valószínű, — jegyezte meg a *New-York Herald*, — hogy a nagy sebesség csökkent a súly nyomását.»

Természetesen Pennsylvania számos kerületéből egyre-másra érkeztek a panaszok. Hogy tűrhetné-e a hatóság az olyan jármű őrült nyargalását, mely esetleg mindent felborít, mindent eltapos, amerre megy, — szekeret csak úgy, mint gyalog-embert! De mi módon kerítse hatalmába, hogy ezt a veszedelmet aztán megakadályozhassa? Hiszen nem tudták kié, honnan jön és hová megy. Csak abban a pillanatban látták, melyben elhaladt, mint a lövegeket szé- dületes útjukon. Próbálja meg akárki feltartóztatni az ágyúgolyót, mely a csőből kiröpül!

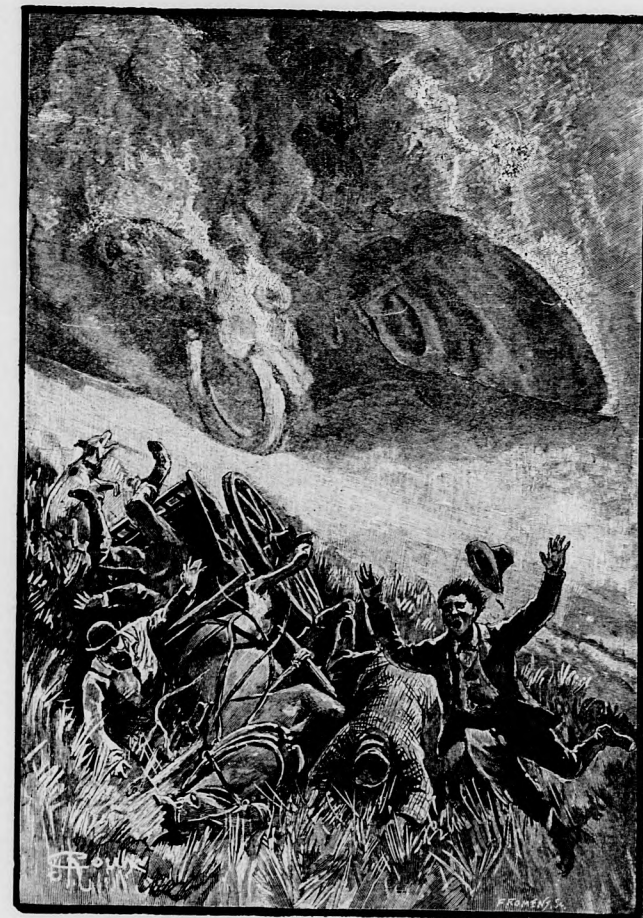
Ismétlem: semmi jelünk nem volt arra, hogy minő motor hajtja a csoda-automobilt. Csak annyi volt bizonyos, — mert ezt határozottan megállapították, — hogy sem füstöt, sem gőzt, sem petroleum-, vagy egyéb természetes fűtőanyag-szagot maga után nem hagyott. Ebből aztán kellett következtetni, hogy elektromos erő hajtja és akkumulátorai, melyek ismeretlen mintájúak, valószínűleg kimeríthetetlen árammal rendelkeztek.

De a túlizgatott népképzet egészen mást látott e rejtelmes automobilban: természetfeletti szekeret, amit valamely kísértet vezet, a pokol valamelyik fűtője, egy túlvilági garaboncs, vagy valamely történelőtli korból való szörnyeteg — s hogy mindent egy alakban egyesítsenek: maga az ördög, Belzebub, Astaroth, aki ellen minden földi beavatkozás hasztalan, mert rendelkezésére áll a sátni láthatatlan és végtelen hatalom!

De magának a sátnának sem volt joga ily sebességgel rohanni az Egyesült-Államok útvonalain — külön engedély, sorszám és rendes útlelél híján. Bizonyos, hogy egyetlen hatóság

sem engedte volna meg neki a kétszáz kilométeres gyorsaságot és a közbiztonság szempontjából szükségesnek látszott, hogy a titokzatos gép tulajdonosának szeszélyét megfékezzék.

De nemcsak Pennsylvania szolgált versenypályául a titokzatos automobil sport-különlegeségei számára. A rendőrség jelentései csakhamar más államokban is szóltak a furcsa jelenségről: Kentuckyben, Frankfurt környékén; Ohióban,

TERMÉSZETFELETTI SZEKÉRNEK GONDOLTÁK.

Kolumbia táján; Tennesseeben, Nashville mellett; Missouriiban, Jefferson alatt; végül még Illinoisban, a Csikágóba torkoló különböző úton.

Most, miután a közfigyelem az ügyre irányult, a hatóságokra tartozott, hogy megtegyék óvintézkedéseiket a közveszedelem ellen. S vajjon egy ily sebességgel száguldó jármű elé nem volna-e a legokosabb az úton erős sorompókat fektetni keresztül, melyeken előbb vagy utóbb okvetlenül összezúzza magát?

— Ugyan, — mondták a tamáskodók, — ez az őrült vágató bizonyára el tudja háritani az ilyen akadályokat.

— Sőt szükség esetén átgorthatja a sorompókat! — tette hozzá valaki.

— Aztán meg, ha maga az ördög, akkor, mint egykori angyalnak, szárnya is van: nem jön zavarba, hanem felroppen a levegőbe.

Valóságos «komámasszony-velekedések» voltak ezek, melyekkel nem kell törődni. De különben, ha a pokol e királyának valóban van szárnya, miért makaeskodik, miért jár a földön, ahol esetleg agyontapossa a járókelőket, miért nem szárnyal fenn, mint a lég szabad madarai?

Ilyen volt a helyzet; — valóban tűrhetetlen már s volt oka a washingtoni rendőrségnek arra, hogy törje fejét, miként lehetne ez állapotnak végét vetni.

De íme, mi történt május havának utolsó napjában. S ez az esemény azt a reményt keltezte, hogy az Egyesült-Államok megszabadultak a «szörnnyetegtől», melyet addig nem sikerült elfogni. Sőt az Új-világgal egyetemben az Ó-világ is azt hihette, hogy nem lesz kitéve ez épp oly különös, mint veszedelmes automobil látogatásának.

Ez időben a következő eseményről adtak hírt az Unio összes újságai, — s hogy a közönség mily megjegyzésekkel kísérte, azt igen könnyű elképzelni:

Az Automobil-Klubb versenyt rendezett Wisconsinban, ez államnak, melynek Madison a fővárosa, egyik legjobb útján. Ez az út kitűnő versenypályát képez kétszáz mérföldnyi hosszúságban; Prairie-du-Chienből indul ki, a nyugati határvárosból, áthalad Madisonon és valamivel Milwaukee felett végződik a Michigan-tó partján. Csak Japánban van egy ennél megfélelőbb: a Nikko és Namadé közötti út, — melyet óriási cédrusok szegélyeznek, — mert ez nyolevankét kilométernyi teljesen egyenes vonalat képez.

(Folytatása következik.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

A VII. ker. Hernád-utcai polgári leányiskolával kapcsolatos női ipari tanfolyam növendékei június 19—29-ig az általuk készített munkákból esinos kiállítását rendezték. *Buchwald Gyuláné* tanítónő osztályában különösen *Wassermann Sárka* és *Weissmann Mariska* tűntek ki, míg *Zadubánszky Irén* tanítónő növendékei közül *Siklós Margit*, *Vágner Margit* és *Vértes Sztella* munkái foglalják el az első helyet.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A Magyar Nyelvőr júniusi száma mindazokat a közleményeket, melyeket a tartalmas folyóirat folytatásokban közölt, befejezi. *Kertész Manó* «Analógia a mondatszerkesztésben» című tanulmányának utolsó közleményét olvassuk e számban. A mélyjáratú értekezés mellé csatlakozik *Réger Béla* dolgozata, mely a határozott névmutatóról mond el igen érdekes

megfigyeléseket, szem előtt tartva a külföldi irodalmat is. *Szeglet István*, *Stan Vazul* és *Geneszy István* cikkei fejezik be az értekezések sorát. Az irodalmi rovatban, a folyóirat szerkesztője: *Simonyi Zsigmond* meleg szavakkal emlékezik meg a kolozsvári egyetem elhunyt tanáráról: Szilasi Móricról. A füzetet magyarázatok és helyreigazítások rekesztik be. A «Magyar Nyelvőr» a nagy szünetben nem jelenik meg.

«Az Alagútról», erről a múlt századbeli német irodalmi társaságról igen érdekes és szellemes könyvet írt *Lakatos Lobstein Pál dr.* A munka nemcsak ezzel a társasággal s ennek nevesebb tagjaival foglalkozik, hanem áttekinthető képét adja annak a szellemi mozgalomnak, mely kiváltképpen a 19-ik század első felében nemcsak egész Németországot, hanem Ausztriát is hatásába vonta. A munka nevezetesen Scherenberg Frigyes Keresztély (1798—1882) működését állítja az «Alagút» központjába. A német irodalomnak nem legelső alakjai közül való ez a költő, de mindenesetre a legérdekesebbek egyike. Életét még mindeddig nem írták meg s Lakatos Lobsteinnek nevezetesen az az érdeme, hogy összehordott minden anyagot a költő életének megismerésére. A szépen kiállított kötet ára egy korona s kapható a szerzőnél Budapesten (Baross-tér 1.)

VEGYESEK.

A bezanszoni sziklakapú. Római emlékekben, Itáliát és Görögországot kivéve, egy ország sem bővelkedik annyira, mint Franciaország, a régi Gallia. Ide hozták Krisztus születése előtt vagy 100 esztendővel a régi rómaiak nyelvüket, szokásaikat, törvényeiket, műveltségüket és vallásukat, öt évszázadon át uralkodtak ez országon és emléküket olyan alkotásokkal örökítették meg, melyek csaknem 19 század óta dacolnak az elemekkel. Ez emlékek közül igen sokat Bezanszon környékén találni. A város előtt egy diadalív romjai láthatók. Itt verte meg Cézár 58-ban Kr. e. a németek hatalmas királyát, Ariovistust, ki a római uralommal szembe mert szállani. A fejedelem és egész családja futásban talált menedéket. A másik sokkal szebb és csodásabb emléke a sziklakapú, melyen át Svájcban a remek bezanszoni völgybe juthatni. A hegy, melyen ez út átvisz, meg van erősítve és a legkülső védelme a városnak, míg a másik oldalon a Saône egyik mellékfolyója, a Doubs a város természetes határa. A rómaiak idejében hatalmas vízvezeték is volt itt, mint ezt még ma is láthatni. Később, a római kor után pár száz esztendővel, a sziklafalat mind nagyobbra ásták, mikor Bezanszon mint erőd vált fontossá. De ha meggondoljuk, hogy e sziklafalat már olyan korban építették, mikor a robbantó anyagok és gépek még nem állottak rendelkezésre, valósággal bámulatba ejtheti a hozzáértőt. Nem is szólva a vízvezeték berendezés nagyszerű voltáról.

Török vers Rákócziról és a magyarokról. Magyarország a múlt évben kegyeletes ünnepekkel hódolt II. Rákóczi Ferenc emlékének. Ezek az ünnepek az ország határain is túlterjedtek, mikor egy magyar turista csapat elzarándokolt Konstantinápolyba Rákóczi sírjához és Rodostóba, a bújosok emlékeihez. A kegyeletes ünnep visszhangot keltett a török népben is, mely a nagy magyar szabadsághősnek egykor menedéket adott, hamvainak pedig mindezeidig nyugóhelyet ad. A török lapok annak idején rokonszenves cikkeken emlékeztek meg Rá-

kócziról és a magyarokról. De ezeknél az újságcikkeknél maradandóbb értékű az a török költemény, melyet ez ünnepek hatása alatt írt Konstantinápolyban egy török poeta, aki névtelenül kívánt maradni, hogy ily módon a költemény mintegy az egész török nép érzésének kifejezése legyen. Ez a török költemény valósággal áradzik a magyarok iránt való atyafiságos szeretettől, amint ezt az a néhány részlet is igazolja, melyeket itt hevenyészett fordításban bemutatunk. Jellemző már a költemény címe is, mely a következő: *Madsar kardastarmiza jadigiar*, vagyis: *Magyar testvéreinknek emlékéül*. A török költő szerint a magyar nép meg a török nép testvérek. A költemény bevezetése a következő:

Évek tünnek s múlt azóta nagy idő,
Volt két testvér ős honából költözö.
Mind a kettő eltávozott s feledte
Az ős hazát, mely volt egykor bölcséje.
E két testvér volt a magyar s a török,
Oroszlán és tigris mind a kettőjök.

Elmondja aztán a költő, hogy először a magyarok szereztek maguknak új hazát, melyben egészen az európai szokásokhoz alkalmazkodtak. A magyarság ez új otthonában a költő szerint:

Feledte, hogy állái volt a törzse,
Mindenben csak folyton Rumot* követte.
Am változzék bár a vallás, de a vér
Változatlan, ezredekgig tovább él.
Im! bizonyosság a magyar és a török,
Mindegyiknél ős erő él és örök.

Mikor ilyen történeti visszpillantást vet a múltra, nem lehetett elhagyni a magyarok s törökök között lefolyt százados küzdelmeket sem, csakhogy ezekre a küzdelmekre is talál mentséget, midőn így ír:

Am az oszmán sokáig nem ismerte,
Hogy a magyar vérszerinti testvére.
Küzdelmüket századokon folytatták,
Csaták terén hulltak bánok és agák.

Még a mohácsi ütközetet is csak félreértés okozta, mert Szulejmán szultán valójában a németeket akarta megtámadni. A baj az volt, hogy Magyarországon kellett átvonulnia, mert így következett, hogy:

Találkozott a két testvér Mohácsnál,
Az ős hon két gyermeke itt szembe áll.
Sok magyarral a király is elpusztult,
Magyar földön még a nap is elborult.
Király nélkül árva lett a magyarság,
Földjét török nép hadai taposták.

E harcokban fölismerete egymást a két testvér s ezentúl már a török lett a magyarnak pártfogója az idegen ellenében.

Magyarokat árvaságban nem hagytuk,
Az oszmánok padisáhja lett atyjuk.

Ezután már az atyafiság volt a jelszó a két testvér között, ettől fogva az igaz magyar és a török együtt küzdenek. Ennek a testvéries érzületnek a következtése volt, hogy:

Rákóczi megsegíteni volt a terve
Áhmednek, hogy a magyart fölemelje.
Ha Áhmednek szerencséje lett volna,
Magyaroknak csillaga fönnragyogna.

* Rum = Róma.

E történeti visszpillantás után a török költő így folytatja:

Szeretjük mi testvérünket a magyart,
Egy az a törzs, melyből velünk ő fakadt.

A költő az *ujgurokat* a magyarok és törökök közös őseinek tartja s azért a két nemzethez így szól:

Szeresszük meg az *ujgurság* hírnevét,
Dicsőségünk terjedjen el szerteszét.
Rajta! régi testvérek! hát jöjjetek!
Dicsőítsük *ujgur* nevünk veletek.
Frengei népek bár gúnyolni merjenek,
Üres szavak a ránk költött csúfnevek.
Dicső népünk bátran mindig felállhat,
Nem szégyene, de dísz a világnak.

Ezt a török-magyar testvériséget magasztalva, így fejezi be a költő az érdekes költeményt:

Testvériség legyen köztünk! akarjuk,
S hogyha eljő napja, majd megmutatjuk,
Szégyen arra, aki áhit testvér-vért,
S karmaival marcangolva, szívet sért,
Testvérek közt legyen egy szív, egy lélek,
Vakságban van, aki ezt nem érti meg.

Ez a vers, amelynek költői értékéről nem szólunk, mindenesetre jellemző a török népnek hozzánk való barátságos érzésére.

FEJTÖRŐ.

Számtani kérdés:

Négy testvér 1489 korona örökségen úgy osztozik, hogy kor szerint minden következő kétszer annyit és egy koronával kevesebbet kap. Mennyit kap mindegyikük? (*Stefán Gyula*.)

Irodalomtörténeti kérdés:

Kisfaludy Károly tragédiáinak forrását melyik történetíró művéből merítette? (*Bárczy István*.)

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1905 július 2.

11. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:
Szám-tani kérdés: Alapja 4 méter, magassága pedig 48 méter. Kockarejtvény:

R	ó	z	a
Ó	m	á	r
Z	á	r	a
A	r	a	d

Képrejtvény: Csak félig él az, aki csak félig mer gondolkodni.

Helyesen fejtették meg: Spiller Gyula, Messer Lajos, Mattanovich Csaba, Feyentsik Sándor, Nagy István, Barta Pál, Ferderber Artur, Pollák Jenő, Horvát László, Bartha Zsolt, Nord Frigyes, Simkó Oszkár, Brummer Imre, *Török István*, Kalisch fivérek, Hidvéghi Pál, Németh Miksa, Kempner Gyula, ifj. Zurányi Gyula, Hankiss János, Lieskó Andor, Sehletter Ödön.

A kitűzött könyvjutalmat (*Gaal Mózes*: A kard és a lant hőse) *Török István* budapesti előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Olvásóinknak. Kérjük előfizetőinket, hogy cím-változásukat jöelvé tudassák a kiadóhivatallal, hogy a lap szétküldésében semminemű akadály se legyen. Az új címmel együtt a régit is meg kell írni.

Előfizetőinknek. Tudatjuk olvasóinkkal, hogy lapunk szerkesztősége szívesen ajánl a vakációra lelkiismeretes korrepetitorokat. Akinek házitánítóra szükség van, forduljon bizalommal szerkesztőségünkhöz.

M. D. (Budapest). A vakáció két hónapban is minden vasárnap pontosan megjelenik a lap. Az új tartózkodási helyet jöelvé tudassa a kiadóhivatallal, hogy a lapot oda küldhessék. — **Anonimus.** Mi is azt hiszszük, hogy az ilyen tárgyú közlemények nagyon hasznosak s többet érnek holmi kétes értékű elbeszéléseknél. Örvendünk, hogy olvasmányában a komoly tárgyúakat választja. — **B. D.** (Kolozsvár). Megkaptuk, de nem fogjuk közölni, mert nem üti meg a mértéket. Azzal még várnia kell, hogy tárcacikkeket írjon. — **K. J.** (Arad). Olyanfajta könyvet *Gaal Mózes* írt; az egész mű Zrinyinek életét tárgyalja, természetesen nem száraz történet alakjában, hanem egy szép regény központjába állítva a kard és a lant hősnéinek tettekben dicső életét. — **Világos.** Szinyei József «Magyar írók élete» c. munkájában megtalálja a róla szóló teljes irodalmat. — **N. J.** (Nagykanizsa). Ebben az ügyben mi nem adhatunk tanácsot; bizza ennek eldöntését szüleire. — **L. A.** (Pusztavacs). Leveletet áadtuk a kiadóhivatallal. — **K. P.** (Nagyvárad). Postamester az lehet, aki akár a posta- és távirada-segédtsízi tanfolyamon, akár magánúton megtanulta valamely postamester mellett a postakezelést. A postamester nem hivatalnok a postának, hanem csak szerződéses viszonyban áll vele; 240—280 korona évi fizetésért elvégez a postán minden tennivalót. Aki erre a pályára akar lépni, annak legalább négy középiskoláról szóló bizonyítványt kell felmutatnia. — **Sz. N.** (Vác). A pécsi és nagyváradai honvéddaprodiskolákba az első évfolyamba minden tanév kezdetén (szeptember 21) 100—100 ifjút vesznek fel. A tandíj a viszonyokhoz képest változik. Aki katoná, annak fia kevesebbet fizet. A főlveletről pontos és megbízható útbaigazítást ad különben az «Utasítás a pályázók főlveletére nézve a m. kir. honvéd nevelő- és képzőintézetekbe» K—1. jelzésű szolgálati könyv. Ezt 80 fillérért megkaphatja a Franklin-Társulatnál is. — **Cs. J.** (Tószeg). Az államszámviteltani vizsgálat a tanfolyam végén tehető le Budapesten vagy Kolozsvárott. Akik a tanfolyamot nem végezték el, azok csak Budapesten tehetik le a vizsgálatot. A vizsgálati díj 40 korona. — **S. J.** (Budapest). Faipari szakiskola van Újpesten, fa- és fémpipari szakiskolák pedig Aradon, Kolozsvárott, Murosvásárhelyen és Szegeden vannak. — **K. M.** (Hatvan). Aki pályafelügyelő akar lenni, annak egy évig mint gyakornoknak kell szolgálni. Eredménnyel csak az pályázhat, kinek négy polgári osztályról szóló bizonyítványa van; néha, de csak nagy ritkán érik be kevesebbel. A gyakornokot az altiszti vizsgálat után altisztté nevezik ki. — **K. L.** (Brassó). Történelmi- és földrajzi kérdéseket szívesen közlünk.

Ne vegyetek mást, mint

Nemzeti rajzeszközt.

Kapható minden papir- és könyvkereskedésben. 10954

MAGYAR BÉLYEGGYÜJTŐ

rendkívül érdekes tartalommal bíró bélyeggyűjtés, sok illusztrációval. **SZEKULA BÉLA,** BUDAPEST, IV. ker., Vámház-körut 12. szám. 11124

Mutatószám ingyen.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

VIZSGAI JUTALOMKÖNYVEK

kiválasztásánál szíves figyelmébe ajánljuk az alant felsorolt irodalmi becsü ifjúsági iratokat, melyek nagyrészt a közoktatásiügyi miniszter hivatalos bírálói által is ajánlottak.

Megrendeléseknél kérjük a Franklin-Társulat és a Lampel R. könyvkereskedés r. t. kiadványait rendelni, mivel hasonló címmel kivonatos kiadások is vannak forgalomban, melyek teljesen értéktelenek.

ELBESZÉLÉSEK ÉS REGÉNYEK

a serdültebb ifjúság számára

Uarda. Ebers György regénye. Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes. Az eredeti kiadás képeivel. 2 kötet. Diszes kötésben 10 kor.
Hypatia. Kingsley Károly regénye az öskeresztény korból. Az ifjúság számára átdolgozta Zsigány Árpád. Képekkel. Kötve 4 kor. 20 f.
Kis Dekameron. Irtta Jokai Mór. Válogatott beszédek az ifjúság számára.
A két impostor. Irtta Jakab Ödön. Neogrady Antal rajzával. Diszkötésben 4 kor.
Egy falat kenyér. Levelek az ember életéből. Irtta Macé János, fordította Zsigány Árpád. 8 eredeti képpel. Diszes kötésben 2 kor.
Szív. Irtta De Amicis. Olaszból fordította Radó Antal. Képekkel. Diszkötésben 5 kor. 60 f.
Grázia fia. Elbeszélés. Irtta Bisi Albini. Olaszból fordította Erődi Béla. Diszes színnyomatu kötésben 4 kor.
Az utolsó lantos. Regényes korrajz. Irtta Gaal Lázár rajzával. Csinos kötésben 3 kor. 50 f.
Burkus. Regény az ifjúság számára. Irtta Gaal Mózes. Diszes kötésben 3 kor. 50 f.
Komédiás Palkó. Vasárnapi emlékek. Két elbeszélés. Irtta Gaal Mózes. Diszes vászonkötésben 3 kor. 40 f.
Virág Palkó. Ifjúsági regény. Irtta Gaal Mózes, Neogrady Antal rajzával. Diszes kötésben 5 kor.
Kenyer és becsület. Regény az ifjúság számára. Irtta Gaal Mózes. Neogrady Antal 30 rajzával. Diszkötésben 5 kor.
Diákfigurák. Elbeszélések a diákleletből. Irtta Gaal Mózes. Diszes vászonkötésben 2 kor.
Pompéji pusztulása. Bulwer regénye. Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes. Goró Lajos rajzával és számos más képpel. Diszes vászonkötésben 6 kor.
Két diák levelezése. Irtta Gaal Mózes. Diszes kötésben 3 kor. 50 f.
A Claudiusok. Eckstein Ernő regénye. Az ifjúság számára átdolgozta Gaal M. Vásonkötésben 4 kor.
A kegyelemkenyér. Regény az ifjúság számára. Irtta Gaal Mózes. 4 kor.

Kaphatók a könyvkereskedés (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál
LAMPEL R. Budapest, VI., Andrassy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Negyed évre --- 2 kor. 40 fill. Fél évre... --- 4 kor. 80 fill. Egész évre... --- 9 kor. 60 fill. Megjelenik minden vasárnap.	FELELŐS SZERKESZTŐ GAAL MÓZES. Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
--	---	--

REGULY ANTAL ÉLETE.

Az ifjúság számára írta Jancsó Benedek. 14

Július, az a hónap, melyben a vogulokhoz akart utazni, közeledett, de még az ígért 1000 frt első részlete, az 500 frt sem érkezett meg, aztán a nagykövetségen is azt a hírt hallotta, hogy a kilátásba helyezett udvari segély csak 300 frt lesz. Ez egészen kétségbeesette. Elhatározta, hogy sem ezt, sem az Akadémia segítségét nem fogadja el, hanem valamelyik ismerősétől annyi pénzt kölcsönöz, amennyivel haza utazhatik s örökre istenhozzádot mondhat úgy Szent-Pétervárnak, mint nagy vállalatának.

Elment tehát pártfogójához, Baer államtanácsoshoz, akinek előadván szándékát, kérte, hogy kölcsönözzön annyi pénzt, hogy haza utazhassék. Baer azt válaszolta, hogy hazautazásra nem ad pénzt, mert neki, mint orosz tudósaknak nem áll érdekében, hogy egy hazautazó magyarok pénzét adjon kölcsön, de arra szívesen előlegez egypár száz rubelt, hogy az Uralba utazék s ott legalább a vogulok között annyi időt tölthessen, hogy a világnak megmutathassa, hogy képes volt kitűzött feladatán sikerrel munkálkodni.

Aztán van még rögtönös elutazásának még egy másik akadálya is. Egy cári ukáz köteletségévé teszi mindenkinek, ki Oroszországot el akarja hagyni, hogy e szándékát elutazása előtt három hónappal a hirdalokban hirdesse ki. Legjobb lesz tehát, ha tervét elfogadja s haladéktalanul elutazik a vogulokhoz. Reguly az előadottakból meggyőződött, hogy másként nem tehet, elfogadta Baer ajánlatát s elhatározta, hogy el fog utazni a vogulokhoz.

VII.

1843 október 9-én indult el Szent-Pétervárról a vogulok földje felé, hogy azt azon rövid idő alatt, míg pénze tart, népével és nyelvével együtt megismerje.

Mikor kiindult Szent-Pétervárról, feje zúgott, szemei tétováztak. Lelkén valami eddig nem ismert unalom és közömbösség vett erőt, mely határos volt a kétségbeeséssel. A félmunkától való felelem tette szívét bánatossá és lelkét aggodóvá. De amint kiért a város falai közül és szemei végig siklottak a kelet felé húzó határtalan pusztaságon, lelke megszabadult a nyomástól. Az unalom, a közömbösség lehámlott akaratáról és szabadnak érezte magát, mint a fogságból kiszabadult sas.

Pétervárról Moszkva felé elég kényelmes volt az utazás ez időben is. A császári postakocsik rendszeren és gyorsan közlekedtek az eléggé járható országúton. Legfeljebb némelyik postahivatalban kellett húzamosabban várakozni, míg pihent lovakat kaphatott az utazó társaság. De Reguly ezen is segíthetett, ha akart, csak elő kellett mutatnia Uvarov belügyminiszter útlevelet s azonnal sietett a máskülönböen eléggé kényelmes orosz postamester pihent lovakat előteremteni. Reguly nem is volt újonc utazó. Tett ő már a lapp-földön egy kissé másforma útát is. Mikor eledele hetekig sózott hal, szárított madár s fahéj-lisztből süített kenyér volt. Mikor arcát a lapp-földi tömérdek szünog egyetlen éjszaka úgy összevissza marta, hogy reggel édes anyja sem ismert volna reá. «De hát — kiált fel egyik barátjához írott levelében — hóagyban feküdni az ég takarója alatt! — S ez egy ifjúnak ne tessék!» — Aztán meg tudta is, hogy utazásának a neheze még hátra van, kivált ha az Aka-